

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över Utkast till Lagrådsremiss – En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet har fått möjlighet att bereda Umeå universitets yttrande över Utkast till Lagrådsremiss – En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder. Yttrandet baserar sig på ett underlag från juridiska institutionen, utarbetat av universitetsadjunkten och hovrättsassessorn Alicia Dassoum Lundberg.

Sammanfattning

Umeå universitet tillstyrker i huvudsak lagförslaget och utkastet till lagrådsremiss. Umeå universitet instämmer i uppfattningen att det är viktigt att fängelsedömda har ett starkt incitament att underkasta sig olika typer av behandlingsprogram, andra åtgärder som kan minska risken för återfall i brott, följa Kriminalvårdens upprättade verkställighetsplaner samt att avhålla sig från andra former av misskötsamhet. I linje med det är det angeläget att möjligheten att skjuta upp en villkorlig frigivning ökar på det sätt som föreslås. Enligt Umeå universitets uppfattning är det även bra att bestämmelsen utformas generellt så att den träffar alla fängelsedömda oavsett vilken brottslighet den dömde har begått och oavsett strafftidens längd.

Synpunkter

Umeå universitet ställer sig dock frågande till den del i förslaget som innebär att fängelsedömda kan tvingas genomgå medicinsk behandling mot sin vilja för att komma i fråga för villkorlig frigivning. Så som förslaget är utformat kommer Kriminalvården nämligen, oberoende av den intagnes samtycke, ha möjlighet att i verkställighetsplanen föreskriva att en intagen ska genomgå medicinsk behandling, om Kriminalvården bedömer att den aktuella behandlingen kan minska risken för återfall i brott. Umeå universitet konstaterar att förslaget i den delen står i direkt strid med ordalydelsen i 3 kap. 2 § tredje stycket fängelselagen (2010:610) som föreskriver att en intagen inte får åläggas att underkasta sig behandling av medicinsk karaktär. Förslaget torde även strida mot 2 kap. 6 § första stycket RF som slår fast den enskildes skydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Som kroppsliga ingrepp avses bl.a. kirurgiska operationer och kastrering. När den intagnes val att inte underkasta sig medicinsk behandling riskerar att bedömas som misskötsamhet, med uppskjuten villkorlig frigivning som följd, torde den medicinska behandlingen för den fängelsedömde framstå som högst påtvingad.

Umeå universitet anser vidare att det inte bör införas en restriktivare tillämpning av bestämmelsen vid upprepade fall av misskötsamhet.

UMEÅ UNIVERSITET

I kapitel 4.3 anges att den villkorliga frigivningen kan skjutas upp i sin helhet vid upprepade fall av misskötsamhet men att detta endast bör *"ske i yttersta undantagsfall och förbehållas fall av synnerligen allvarlig misskötsamhet"*. I linje med det uttalas att det är olämpligt att *"annat än i undantagsfall låta intagna som dömts till längre fängelsestraff avtjäna hela fängelsestraffet och frige dem utan prøvotid och övervakning"*. Enligt Umeå universitets bedömning förefaller detta resonemang, såvitt gäller prøvotiden, bygga på det felaktiga antagandet att någon prøvotid inte löper om hela den villkorliga frigivningen skjuts upp. Av bestämmelsen i 26 kap. 10 § BrB följer emellertid att det efter den villkorliga frigivningen följer en prøvotid som motsvarar den strafftid som återstår vid frigivningen, *"dock minst trehundra sextiofem dagar"*. Bestämmelsen innebär alltså att för de fall hela den villkorliga frigivningen skjuts upp, pga. upprepade misskötsamhet, en prøvotid om 365 dagar räknat från frigivningen ändå löper. Enligt 26 kap. 14 § BrB är den frigivne under prøvotiden bl.a. ålagd att vara skötsam, efter förmåga försöka försörja sig samt i övrigt rätta sig efter vad som åligger denne. Den frigivne är även skyldig att på kallelse inställa sig hos Kriminalvården. Om den frigivne inte iakttar var som åligger denne enligt 14 § kan övervakningsnämnden besluta om åtgärder enligt 26 kap. 18 § BrB. En av åtgärderna utgörs av övervakning. Umeå universitet anser att dessa förhållanden är relevanta och värda att uppmärksammas i förslaget. Eftersom prøvotid i dessa fall löper och övervakningsnämnden har möjlighet att vidta sanktioner vid misskötsamhet, anser Umeå universitet att det inte finns skäl att begränsa möjligheten att skjuta upp den villkorliga frigivningen i sin helhet, på det sätt som argumenteras i kapitel 4.3. Det bör alltså inte införas en restriktivare tillämpning av bestämmelsen vid upprepade fall av misskötsamhet.

Kriminalvården har idag inte möjlighet att besluta om övervakning för frigivna vars villkorliga frigivning har skjutits upp helt, se 26 kap. 11 § BrB. Detta är oberoende av att en ettårig prøvotid löper för den frigivne. Enligt Umeå universitets uppfattning framstår det som rimligt att Kriminalvården som är den myndighet som har störst erfarenhet av den intagne och som planerar för frigivningen, ges samma möjlighet som övervakningsnämnden att besluta om övervakning, när det bedöms finnas behov av det. Umeå universitet föreslår därför att lagförslaget åtföljs av ett förslag om lagändring i denna del.

Beslut i ärendet har fattats av professor Ruth Mannelqvist, den Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, efter föredragning av fakultetssamordnare Åsa P Isaksson.

För den Samhällsvetenskapliga fakulteten

Ruth Mannelqvist
Dekan

Åsa P Isaksson